Konstitutionsutskottets betänkande 1986/87:9

om ändring i sekretesslagen (prop. 1986/87:3)

KU
1986/87:9

Sammanfattning

I detta betänkande behandlar utskottet dels proposition 1986/87:3 om ändring i sekretesslagen, dels följdmotion 1986/87:K101 av Gullan Lindblad (m), dels följande under den allmänna motionstiden 1986 väckta motioner:

1985/86:K407 av Lena Öhrsvik (s),
1985/86:K410 av Blenda Littmarck (m),
1985/86:K413 av Rosa Östh (c),
dels den från justitieutskottet överflyttade motionen
1985/86:Ju805 av Lennart Brunander och Ingbritt Irhammar (båda c).

Utskottet har bifallit propositionen.

Motion 1986/87:K101 har förklarats besvarad med vad utskottet anfört. Motion 1985/86:Ju805 har ansetts tillgodosedd genom propositionen. Övriga motioner har avstyrkts.

Propositionen

I propositionen föreslås vissa kompletteringar av sekretesskyddet i sekretesslagen. Uppgifter om offentliga funktionärers personliga förhållanden, t. ex. telefonnummer och adress till bostaden som arbetsgivaren/myndigheten har tillgång till i den personaladministrativa verksamheten, föreslås få ett starkare sekretesskydd än för närvarande. Vidare föreslås att uppgifter om enskildas personliga förhållanden, särskilt uppgifter av medicinsk natur i läkarintyg och liknande handlingar, skall kunna hemlighållas i vissa andra fall, bl. a. i ärenden om bostadsbidrag, där detta inte är möjligt för närvarande. I propositionen förordas slutligen att sekretess införs för uppgifter i polisens vapenregister.

De nya reglerna föreslås träda i kraft den 1 januari 1987.

Motionerna

I motion 1986/87:K101 av Gullan Lindblad (m) hemställs att riksdagen hos regeringen begär ytterligare utredning och förslag till ändring av sekretesslagen vad gäller försäkringskassans och arbetsförmedlingens verksamhet med bl. a. rehabiliteringsärenden i enlighet med vad i motionen angivits.

I motion 1985/86:K407 av Lena Öhrsvik (s) hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av översyn av sekretessbestämmelserna för fritids- och ungdomsledare.

1 *Riksdagen 1986/87. 4 saml. Nr 9*

Rättelse: S. 2 rad 1–3 utgår

I motion 1985/86:K410 av Blenda Littmarck (m) hemställs att riksdagen beslutar om en sådan ändring i de nu rådande sekretessreglerna att den i motionen föreslagna samverkan mellan sjukvård och socialtjänst kan komma till stånd.

I motion 1985/86:K413 av Rosa Östh (c) hemställs att riksdagen hos regeringen begär en sådan ändring i sekretesslagen att sekretesskyddet enligt 9 kap. 10 § sekretesslagen kommer att omfatta också de fall som anges i 7 kap. 3 och 6 §§ sekretesslagen.

I motion 1985/86:Ju805 av Lennart Brunander och Ingbritt Irhammar (båda c) hemställs att riksdagen begär att regeringen utarbetar ett förslag till ändring av vapenlagen på sätt som anförts i motionen.

I motionen av Gullan Lindblad (m) påtalas att försäkringskassorna i förhållande till sjukvård och socialvård har en mindre sträng sekretess. Så t. ex. gäller för försäkringskassorna att dessa till skillnad från sjukvårds- och socialmyndigheterna kan lämna ut sekretesskyddade uppgifter till andra myndigheter. Detta har enligt motionen betydelse bl. a. för arbetet i de s. k. rehabiliteringsgrupperna, där representanter för bl. a. försäkringskassan, arbetsförmedlingen, socialtjänsten samt hälso- och sjukvården ingår. Enligt motionen är det motiverat med en striktare sekretessregel för kassans del.

Lena Öhrsviks motion behandlar den kommunala fritidsverksamheten och det påtalas att denna inte faller under socialtjänsten och inte heller på annat sätt har något sekretesskydd. Enligt motionen är detta ett problem vid samarbetet mellan socialtjänsten och fritidsförvaltningen.

Ett likartat motionsyrkande behandlade utskottet vid förra riksmötet (KU 1985/86:13). Utskottet anförde då följande i frågan:

Det bör anmärkas att en kommuns fritidshemsverksamhet faller under socialtjänstlagen (1980:620) och således omfattas av socialsekretessen i 7 kap. 4 § sekretesslagen. När det gäller övrig kommunal fritidsverksamhet finns inte något motsvarande stadgande i socialtjänstlagen. Som i många andra sammanhang får man dock enligt utskottets mening förutsätta att integritetskänsliga uppgifter behandlas med stor varsamhet trots att sekretesskydd saknas. Det är emellertid inte uteslutet att det ibland skulle vara befogat med en sekretessmöjlighet på området. Utskottet är dock inte berett att utan närmare utredning frångå sin principiella inställning till en utvidgning av sekretessen. Motionen får anses besvarad härmed.

I Rosa Ösths motion tas frågan om sekretessen för vissa uppgifter hos besvärsnämnden för rättshjälpen och domstolsverket i ärenden om rättshjälp upp. I motionen påpekas att sekretessen inom hälso- och sjukvården i vissa fall kan gälla även den som fått vård eller behandling. Enligt motionen kan detta sekretesskydd emellertid inte lagligen upprätthållas hos besvärsnämnden för rättshjälpen eller hos domstolsverket i samband med besvär över beslut av psykiatriska nämnden, utskrivningsnämnden och beslutsnämnderna för psykiskt utvecklingsstörda i ärenden om rättshjälp.

En motion med samma yrkande behandlades vid förra riksmötet. Utskottet anförde då följande i frågan.

Beträffande ärenden om rättshjälp gäller enligt 9 kap. 10 § sekretesslagen sekretess hos besvärsnämnden för rättshjälpen samt domstolsverket för uppgift som angår den rättsliga angelägenhet som ärendet avser och för uppgift om enskilds personliga och ekonomiska förhållanden i övrigt, om det kan antas att den enskilde lider skada eller men om uppgiften röjs. Såsom framhålls i motionen finns i paragrafen inget stadgande om att sekretess till skydd för den enskilde kan gälla i förhållande till den enskilde själv.

Vid 1983/84 års riksmöte behandlade utskottet en motion med samma yrkande av samma motionär. Utskottet avstyrkte i sitt av riksdagen godkända betänkande motionen med följande motivering:

Enligt utskottets mening bör utvidgningar av sekretessen inte företas i annat fall än när det finns starka skäl härför. Såvitt utskottet erfarit har den nu gällande ordningen inte medfört några olägenheter för de myndigheter som berörs. Utskottet anser med hänsyn härtill att det inte finns skäl att tillstyrka motionen (KU 1983/84:29).

Som utskottet uttalade förra året har någon olägenhet av den nuvarande lagregeln på området inte förmärkts. Det kan enligt utskottets mening förutsättas att sådana känsliga uppgifter som avses med motionen oftast inte behöver vara tillgängliga i de nu aktuella ärendena. På grund härav och då utskottet fortfarande har den uppfattningen att sekretessen inte bör utvidgas utan att starka skäl talar för detta avstyrker utskottet motionen.

I en reservation (c) anfördes att motionen visar att det föreligger brist i sekretesskyddet beträffande vissa rättshjälpsärenden och att regeringen därför borde låta företa en översyn av de aktuella bestämmelserna i syfte att komma till rätta med de påtalade problemen.

Blenda Littmarcks motion behandlar sekretessen mellan sjukvården och socialtjänsten. Det framhålls som otillfredsställande att sekretessen förhindrar att socialtjänsten underrättas när en narkotikamissbrukare tas in för vård med anledning av missbruket liksom att hinder föreligger för sjukvården att underrätta socialtjänsten när en missbrukare skrivs ut från sjukhuset. Alltför ofta inträffar det således enligt motionen att socialtjänsten inte får vetskap om den vård som bereds missbrukaren på sjukhus trots att samtidiga sociala insatser har varit påkallade.

Utskottet

Utskottet har ingen erinran mot de lagförslag som läggs fram i propositionen. Motion 1985/86:Ju805 är tillgodosedd med förslaget till ändring av 5 kap. 5 § sekretesslagen.

I motionerna tas upp särskilda sekretessproblem som uppstått inom olika samhällssektorer. Två av motionerna – Gullan Lindblads (m) och Rosa Ösths (c) – behandlar uppgifter som inom den allmänna sjukvården är belagda med sträng sekretess men där sekretesskyddet försvagas eller upphör när uppgifterna förekommer hos andra myndigheter. Utskottet vill med anledning härav allmänt uttala följande.

Som framhålls i den nu aktuella propositionen diskuterades frågor om sekretessens spridning utanför det primära sekretessmålet utförligt under förarbetena till sekretesslagen. I valet mellan antingen en generell regel om sekundär sekretess eller speciella föreskrifter om sekretessens spridning valdes således den senare linjen. Invändningarna mot den generella lösning-

en sammanfattades av föredragande statsrådet på följande sätt (prop. 1979/80:2, Del A, s. 75 f.).

Den viktigaste invändningen hänger samman med det förhållandet att behovet av och styrkan i en sekretess inte kan bestämmas enbart med hänsyn till sekretessintresset. Detta måste i varje sammanhang vägas mot intresset av insyn i myndigheternas göranden och låtanden. Denna avvägning kan mycket väl tänkas utfalla på annat sätt utanför det område där den primära sekretessregeln gäller än innanför området. Offentlighetsintresset kan med andra ord kräva att de uppgifter som behandlas som hemliga hos den ena myndigheten är offentliga hos annan myndighet som har inhämtat dem hos den förstnämnda. Jag föreställer mig också att det är svårt att överblicka konsekvenserna av en regel som innebär att sekretess sprider sig i kanske flera led från myndighet till myndighet. En sådan regel måste också skapa svårigheter vid tillämpningen. Fördelarna med en disposition av sekretessreglerna som bygger på indelningen i förvaltningsområden går delvis förlorade, om varje myndighet dessutom, i fråga om utifrån erhållna uppgifter, måste beakta den sekretessreglering som i första hand gäller för andra myndigheter. I en känsla av osäkerhet om rättsläget kan tjänstemän välja att för säkerhets skull hålla tyst med uppgifter som efter en korrekt bedömning är offentliga. Till detta kommer att en allmän regel om sekretessens spridning antagligen måste förses med förbehåll och undantag som gör regleringen för svårgripbar i den praktiska hanteringen. Vad jag nu har anfört utgör också skäl mot att införa generella regler om att sekretessskyddet för uppgift i allmän handling skall bibehållas oavsett var handlingen befinner sig. En sådan ordning skulle för övrigt skapa ytterligare tillämpningssvårigheter och gränsdragningsproblem, i den mån det över huvud taget går att förena den med retesslagens systematik. Det förtjänar slutligen nämnas att något problem i fråga om sekretessens spridning inte aktualiseras i fråga om de regler som utan begränsning sekretessbelägger uppgifter med visst innehåll.

Jag delar alltså åsikten att någon allmän regel om sekundär sekretess inte bör införas i den nya sekretesslagen. Sekretessbehovet får i stället i allmänhet tillgodoses vid utformningen av de primärt gällande sekretessbestämmelserna. Denna metod bör givetvis tillämpas i så stor utsträckning som möjligt. Härigenom får både lagstiftare och rättstillämpare en säkrare uppfattning om hur långt sekretessen i olika fall sträcker sig. Visserligen är det antagligt att metoden för med sig en del luckor i sekretesskyddet. Denna konsekvens får emellertid accepteras. Skulle det visa sig att sådana luckor föranleder praktiska olägenheter, får erforderliga justeringar i de primära reglerna göras.

Vid riksdagsbehandlingen godtogs dessa uttalanden (KU 1979/80:37 s. 8).

Som också framhålls i den nu aktuella propositionen kan det enligt utskottets mening givetvis diskuteras om den ordning som valdes vid sekretesslagens tillkomst är rationell. Utskottet instämmer emellertid i föredragande statsrådets uppfattning att det inte finns underlag för någon principiell förändring av sekretesslagens systematik. Liksom hittills under den tid lagen har varit i kraft får man därför avhjälpa eventuella brister med kompletteringar av de primära sekretessreglerna. Den nu aktuella propositionen är ett exempel på detta. På samma sätt har ändringar gjorts i lagen vid en rad tidigare tillfällen.

Beträffande de frågor som tas upp i Gullan Lindblads (m) motion vill utskottet i första hand hänvisa till det i det föregående återgivna uttalandet i

propositionen med förslag till ny sekretesslag. Även om vissa skäl kan tala för att samma stränga sekretess skall gälla för försäkringskassorna som inom sjukvården och socialtjänsten när det gäller integritetskänsliga uppgifter om patienter inom sjukvården är det således enligt utskottets uppfattning av stor vikt att möjligheten till insyn i den myndighetsverksamhet som bedrivs av försäkringskassorna inte helt går förlorad.

Utskottet vill också understryka att bestämmelsen i 14 kap. 3 § sekretesslagen om uppgiftsutbyte mellan myndigheter efter en intresseavvägning förutsätter en restriktiv tillämpning och att det i första hand är den myndighet som har hand om uppgifterna som skall avgöra om intresset att lämna ut uppgifterna är tillräckligt starkt.

Med anledning av vad som anförs i motionen om en begränsning av antalet närvarande handläggande tjänstemän vid behandlingen av enskilda ärenden vill utskottet framhålla att integritetskänsliga uppgifter givetvis aldrig bör bli kända inom en större krets anställda vid myndigheten än som är absolut nödvändigt. Till myndighetsrutinerna bör också enligt utskottets mening höra att minnesanteckningar med integritetskänsliga uppgifter i allmänhet inte lämnas till andra tjänstemän eller ledamöter än sådana som direkt deltar i handläggningen av det enskilda ärendet.

Utskottet, som inte finner det påkallat med något särskilt initiativ från riksdagens sida i de i motionen aktualiserade frågorna, anser att motionen bör förklaras besvarad med vad utskottet anfört i det föregående.

Frågan om sekretess i rättshjälpsärenden som tas upp i Rosa Ösths (c) motion har vid ett par tidigare tillfällen behandlats av utskottet, som inte funnit skäl att utvidga sekretessen på sätt som föreslagits i motionen. Utskottet har fortfarande samma inställning och avstyrker således motionen.

Beträffande frågor om sekretess hos fritidsnämnder som behandlas i motion K407 av Lena Öhrsvik (s) har utskottet samma inställning som redovisades vid förra riksmötet (KU 1985/86:13). Utskottet är således inte berett att utan närmare utredning frångå sin principiella inställning att sekretessen inte utan starka skäl bör utvidgas. Motionen avstyrks således.

Blenda Littmarck (m) tar i sin motion upp frågan om sekretessen mellan sjukvård och socialstjänst. Som framhålls i motionen föreligger på dessa verksamhetsområden ingen rätt att med stöd av 14 kap. 3 § sekretesslagen lämna ut hemliga uppgifter, dvs. efter en intresseavvägning. Enligt motionen är detta särskilt anmärkningsvärt i fråga om narkotikamissbrukare, som skrivs ut från ett sjukhus och ofta är i behov av efterbehandling som är samordnad med de sociala myndigheterna.

Utskottet har tidigare intagit en avvaktande inställning till sekretesslagens regelsystem när det gäller sekretess mellan myndigheter. Det är fortfarande utskottets uppfattning att frågan kan behöva ses över när tillräckliga erfarenheter erhållits av den nuvarande ordningen. Motionen föranleder utskottet att framhålla att det här är fråga om mycket integritetskänsliga uppgifter som i och för sig motiverar sträng sekretess. Utskottet vill också peka på att ett uppgiftsutbyte alltid kan ske efter vederbörande patients samtycke. Det bör vidare tilläggas att viss utvidgad uppgiftsskyldighet när det gäller uppgifter inom sjukvården och socialtjänsten föreslås för veneriska sjukdomar i proposition 1986/87:2 angående effektivare insatser mot sprid-

ningen av LAV/HTLV-III som för närvarande är under behandling i socialutskottet. Utskottet har i yttrande till socialutskottet tillstyrkt ifrågavarande lagändring. Med det anförda avstyrks motionen.

Utskottet hemställer

1. beträffande *sekretessen vid försäkringskassa och arbetsförmedling*
att riksdagen förklarar motion 1986/87:K101 besvarad med vad utskottet anfört,

2. beträffande *sekretessen för fritids- och ungdomsledare*
att riksdagen avslår motion 1985/86:K407,

3. beträffande *sekretessen mellan sjukvård och socialtjänst*
att riksdagen avslår motion 1985/86:K410,

4. beträffande *sekretessen i rättshjälpsärenden*
att riksdagen avslår motion 1985/86:K413,

5. beträffande *ärendet i övrigt*
att riksdagen med bifall till proposition 1986/87:3 och med anledning av motion 1985/86:Ju805 antar det i propositionen intagna förslaget till lag om ändring i sekretesslagen (1980:100).

Stockholm den

På konstitutionsutskottets vägnar

Olle Svensson

Närvarande: Olle Svensson (s), Anders Björck (m), Wivi-Anne Cederqvist (s), Kurt Ove Johansson (s), Bertil Fiskesjö (c), Sture Thun (s), Anita Modin (s), Sören Lekberg (s)*, Börje Stensson (fp), Gunnar Biörck i Värmdö (m), Bengt Kindbom (c), Ulla Pettersson (s), Elisabeth Fleetwood (m)*, Ingela Mårtensson (fp) och Bo Hammar (vpk)*.

* Ej närvarande vid justeringen.

Reservation

av Bertil Fiskesjö och Bengt Kindbom (båda c) vilka ansett

dels att utskottet beträffande sekretessen hos rättshjälpsnämnder m. m. i stället för det stycke på s. 5 som börjar "Frågan om" bort anföra:

Utskottet ansluter sig till den i Rosa Ösths (c) motion framförda kritiken vad gäller sekretesskyddet i vissa rättshjälpsärenden. Enligt utskottets mening bör därför regeringen låta företa en översyn av de aktuella bestämmelserna i syfte att komma till rätta med de påtalade problemen. Motionen tillstyrks således.

dels att utskottets hemställan under mom. 4 bort ha följande lydelse:

4. beträffande *sekretessen i rättshjälpsärenden*
att riksdagen med bifall till motion 1985/86:K413 ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

Särskilt yttrande

av Anders Björck, Gunnar Biörck i Värmdö och Elisabeth Fleetwood (alla m).

Vi anser att starka skäl talar för bifall till de krav som framställs i såväl Gullan Lindblads som i Blenda Littmarcks motion. Vi anser oss emellertid kunna nöja oss med att markera vår inställning på detta sätt och noterar utskottets positiva skrivning beträffande de båda motionerna.

gotab Stockholm 1986 11882